

Welkom in Marseille

AANKOMST IN MARSEILLE	3
WAT U NIET MAG MISSEN	4
HOOGTEPUNTEN VAN MICHELIN	6
MARSEILLE IN 3 DAGEN	8

AANKOMST IN MARSEILLE

Met de trein

Gare Saint-Charles in het centrum (📍 blz. 47) is een belangrijk knooppunt waar tgv's, langeafstands- en regionale treinen, langeafstandsbussen en de pendelbus naar de luchthaven stoppen. Het station is bereikbaar per **metro** en **bus** (📍 blz. 18). Op niveau -1 stoppen **taxi's**. De bussen stoppen op hetzelfde niveau als de treinen. U vindt er ook autoverhuurkantoren (📍 blz. 14).

Met het vliegtuig

Luchthaven Marseille Provence – 22 km van het centrum - ☎ 0 820 81 14 14 (€ 0,12/min.) - www.marseille.aeroport.fr

TOERISTISCHE PASSEN

Marseille Pass – *Te koop bij het Toeristenbureau of op de website www.marseille-tourisme.com - € 27/24 u, € 37/48 u, € 43/72 u. De pas omvat toegang tot het MUCEM en het Musée Regards de Provence, een rondleiding van het Toeristenbureau, het gebruik van het openbaar vervoer, het toeristische treintje van de N.-D. de la Garde, de boot naar het Château d'If (inclusief toegang) en de Frioul-archipel. U krijgt ook korting in enkele winkels.*

VANAF DE LUCHTHAVEN

Bus – Er rijdt een pendelbus tussen de luchthaven en Gare Saint-Charles (25 min., enkeltje € 10, retourtje € 16). Vertrek elke 20 min.: luchthaven MP1/station: 5.10-23.40 u; station/luchthaven MP1: 4.10-0.15 u. Budgetmaatschappijen landen bij MP2, op 800 m lopen van het hoofgebouw. 📍 www.marseille.aeroport.com
Taxi's – Voor het hoofgebouw. Een rit naar het centrum kost € 50, 's nachts (19.00-7.00 u) en zon- en feestd. € 60.

Met de auto

Vanuit België en Nederland bent u al snel tot 12 uur onderweg met de auto. Wilt u echter Marseille bezoeken als u al in Frankrijk bent, dan bereikt u de stad via drie **autosnelwegen**: vanuit het noorden via de **A7-A51** (luchthaven, Aix, Lyon), vanuit het westen via de **A55** (luchthaven, Aix, Lyon, Montpellier), vanuit het oosten via de **A50** (Cassis, Toulon, Nice). Vermijd de binnenstad met de auto. Parkeer in een ondergrondse parkeergarage en neem het openbaar vervoer. De parkeergarages het dichtst bij het centrum zijn 'Vieux-Port', 'Monthyon', 'Hôtel de Ville', 'Préfecture', 'Bourse', en 'De Gaulle'. Reken op € 2,40 per uur. 📍 www.parkindigo.fr; www.q-park.fr
 Of parkeer op de **P+R-parkeer-terreinen van de RTM**, vlak bij de metrostations aan de rand van de stad (La Rose, Frais-Vallon, St-Just, La Timone, Bougainville, Ste-Marguerite Dromel...). 📍 www.rtm.fr

WAT U NIET MAG MISSEN

Onze favoriete 'mooiste plekjes'

1

MUCEM★★★

Vouwkaart C2 - 📍 blz. 33

2

De calanques★★★ (hier Sormiou)

Buiten de vouwkaart - 📍 blz. 66 en 70

3

Vieux-Port★★

Vouwkaart D2-3 - 📍 blz. 31

4

Centre de la Vieille Charité★★

Vouwkaart D2 - 📍 blz. 40

5

Notre-Dame de la Garde★★

Vouwkaart D4 - 📍 blz. 54

6

Musée d'Histoire de Marseille★★

Vouwkaart E2 - 📍 blz. 44

7

Château d'If★★

Buiten de vouwkaart - 📍 blz. 64

8

La Cité Radieuse★

Vouwkaart G6-7 - 📍 blz. 62

9

Vallon des Auffes★

Vouwkaart B4 - 📍 blz. 57

10

Musée des Arts décoratifs, de la Faïence et de la Mode★

Vouwkaart E7 - 📍 blz. 60

HOOGTEPUNTEN VAN MICHELIN

♥ **Geniet van een koffie in de zon in de Vieux-Port.** Na de middag baden de terrassen aan de Quai de Rive-Neuve in de zon. Sla er de bedrijvigheid in de wijk Le Panier gade. Bewonder aan het eind van de middag vanaf de andere oever de zonsondergang boven de Notre-Dame de la Garde. 📍 blz. 32.

♥ **Bewonder de haven vanaf het MUCEM.** Vooral vanaf de toren van het Fort Saint-Jean en de betonnen loopbruggen tussen het oude en het ultramoderne museumgebouw hebt u mooie uitzichten. 📍 blz. 33.

♥ **Proef een *moitié-moitié*.** Deze pizza die voor de helft is belegd met kaas en voor de andere helft met ansjovis, wordt overal in de stad aan kraampjes verkocht. Deze pizza werd in 1962 in Marseille uitgevonden. En natuurlijk is er ook die andere Franse specialiteit, de bouillabaisse, die bekender, maar ook duurder is! 📍 blz. 82.

♥ **Kies voor een strandbezoek in de stad.** Best bijzonder en eenvoudig, want bussen brengen u in een wip naar een van de 21 stranden van de stad. De dichtstbijzijnde liggen op amper enkele minuten rijden van het centrum. In de zomer brengen veel werknemers uit de stad hun lunchpauze door op het strand voor een snelle duik! 📍 blz. 20.

♥ **Jog of wandel langs de Corniche.** Niemand weet wie dit balkon boven de zee bedacht, maar het is in elk geval de langste zitbank ter wereld in een stad en de mooiste looproute van Frankrijk. Eén zondag per maand is de Corniche voetgangersgebied. 📍 blz. 56.

♥ **Picknick in het Parc national des Calanques.** U kunt amper geloven dat zo'n oase van rust zich zo dicht bij de op één na grootste stad van Frankrijk kan bevinden. Geoefende wandelaars kunnen door de calanques helemaal van Marseille naar Cassis wandelen. 📍 blz. 66.

6

© C. Magenc/hemis.fr

Geniet op een terrasje op de place de Lenche in de wijk Le Panier.

Aan de voet van het reuzenrad ligt het Borelystrand.

♥ **Brand een kaarsje in de Notre-Dame de la Garde.** Deze vooral volkse en niet zo zeer religieuze traditie wordt door alle inwoners van Marseille in stand gehouden bij voetbalwedstrijden van Olympique Marseille, bij het eindexamen van zoon- of dochterlief, als de gezondheid van oma het laat afweten... Bovendien biedt de kerk een mooi uitzicht op de stad en de haven, vooral bij zonsopgang is dat heel mooi. 📍 blz. 54.

♥ **Verken het 'nieuwe Marseille'.** Rond het MUCEM ontstond een volledig nieuwe wijk, J4. U vindt er musea, winkelcentra, voetgangersstraten... De voormalige havenbuurt onderging een grondige metamorfose. Zelfs de

inwoners van de stad staan er nog van te kijken hoe mooi de buurt is geworden! 📍 blz. 36.

♥ **Loop door het chique Marseille.** Roucas-Blanc, Malmousque... De zuidelijke wijken op de groene heuvels bestaan uit luxe villa's met uitzicht op zee. Een groot verschil met het beeld van de arme, volkse stad. 📍 blz. 57, 58.

♥ **Neem in de zomer de waterbus** van de Vieux-Port naar **L'Estaque** (in het noorden) of het strand van **Pointe-Rouge** (in het zuiden) voor een mediterrane minicruise voor amper € 5... 📍 blz. 60 en 63.

MARSEILLE IN 3 DAGEN

De eerste dag

► Ochtend

Spaar uw krachten en begin met een kop koffie op de Quai de Rive-Neuve, in de **Vieux-Port★★** (blz. 32). Neem daar de Ferry Boat naar het **MUCEM★★★** (blz. 33).

► Lunch

Nadat u het gebouw zelf en de tentoonstellingen hebt bewonderd, kunt u lunchen op het terras van het MUCEM (blz. 77).

► Na de lunch

Verken de nieuwe wijk **J4** (met de Villa Méditerranée, het Musée Regards de Provence, de docks de la Joliette – blz. 36-37). Werp een blik op de **Cathédrale de la Major★** (blz. 37) en loop naar de **wijk Le Panier★** (blz. 38). Kuier op goed geluk door de straatjes en bezoek het **Centre de la Vieille Charité★★**, gewijd aan de archeologie van het Middellandse Zeegebied en Afrikaanse, Oceanische en indiaanse kunst (blz. 40).

► Avond

Drink een pastis in een van de bars in de Vieux-Port en dineer daarna in een van de vele restaurants (blz. 76 en 86).

EEN DAGJE LANGER BLIJVEN

Neem in de Vieux-Port de boot naar de Frioul-archipel en het beroemde Château d'If. Bij mooi weer kunt u uw uitstapje afsluiten met een duik in zee. Of neem in het hoogseizoen, ook in de Vieux-Port, de waterbus naar de lieflijke wijk L'Estaque of naar het strand van Pointe-Rouge. Vanaf daar bent u zo bij de eerste calanques. Want de op één na grootste stad van Frankrijk ligt aan de rand van het Parc national des Calanques, een paradijs dat u vanaf de Vieux-Port gemakkelijk per bus bereikt. Hebt u nog meer tijd, bezoek dan het dorp Cassis met de kliffen die in zee duiken, of verken de Côte Bleue, de 'blauwe kust' met gehuchten verscholen in calanques.

De tweede dag

► Ochtend

Begin de dag met koffie op een zonnig terras in de **cours Honoré-d'Estienne-d'Orves** (blz. 53). Klim daarna naar de **Basilique Saint-Victor★** (blz. 54) en de **Notre-Dame de la Garde★★** (blz. 54) en geniet van het **uitzicht★★★** op de stad en de haven. Ga weer naar beneden langs de kant van de Corniche, dwars door de chique wijk **Roucas-Blanc** (blz. 58).

► Lunch

Lunch in de zon bij de **Corniche★** (blz. 56 en 82).

► Na de lunch

Kuier langs de Corniche en kies afhankelijk van het weer en uw humeur voor het **strand** (Pointe-Rouge, Prado,

Op de achtergrond torent de Notre-Dame de la Garde boven de Vieux-Port uit.

Prophète en Catalans – *blz. 56-60*) of cultuur (**Musée des Arts décoratifs, de la Faïence et de la Mode**★, **La Cité Radieuse**★ – *blz. 60, 62*).

► Avond

Bezoek het Café de l'Abbaye (*blz. 89*), waar u uitkijkt op de Vieux-Port, en dineer daarna in de **rue Sainte** of de omliggende straten (*blz. 82*).

De derde dag

► Ochtend

Laat u meeslepen door de bedrijvigheid aan **La Canebière** (*blz. 42*) en bezoek daarna het boeiende **Musée d'Histoire de Marseille**★★ (*blz. 44*). Kuier rond in de buurt van de **cours Belsunce** (*blz. 45*) en **Noailles** (*blz. 50*) en ontdek de oosterse, volkse kant van Marseille.

► Lunch

Lunch in **Noailles** (*blz. 79*).

► Na de lunch

Keer terug naar **Les Réformés** (*blz. 46*) en neem de tram naar het **Palais Longchamp**★, met daarin het **Musée des Beaux-Arts**★ en het **Muséum d'histoire naturelle**★ (*blz. 47-48*).

Vlakbij kunt u een alternatievere kant van Marseille ontdekken in **Friche la Belle de Mai**★ (*blz. 49*). Of keer met de tram terug naar de **rue St-Ferréol** (*blz. 51*) om te shoppen of het **Musée Cantini**★ (*blz. 51*) te bezoeken.

► Avond

Aperitief en dineer op een terras in de hippe **cours Julien** (*blz. 79 en 87*), waar een trendy bobosfeer hangt.

PRAKTISCHE INFO

Autoverhuur

Avis – www.avis.fr

Hertz – www.hertz.fr

Enterprise Rent-a-Car –
www.enterprise.fr

Europcar – www.europcar.fr

Boottocht naar de calanques

Een boottocht door de calanques is in de zomer een leuk uitstapje. Of maak een boottocht naar de **Archipel de Riou** met het île Maire, île de Jarre en île de Jarron, waar een veertigtal schepen naartoe werden verbannen toen in 1720 de pest uitbrak aan boord. Ten slotte kunt u ook per boot naar het île de Riou, waar grote vogelkolonies te zien zijn.

VERTREK VANUIT MARSEILLE

Bleu Evasion – ☎ 04 91 06 18 87 - www.bleuevasion.fr - mei-sept. - vertrek in de Vieux-Port of bij Pointe-Rouge - max. 12 passagiers - € 79/109 per pers. voor een boottocht van een halve dag. U vaart door de calanques en maakt een tussenstop om te zwemmen en te duiken. U krijgt zwemvliezen, een duikbril, een snorkel, een onderwaterfototoestel en een duikpak als het water koud is. Ook boottochten bij zonsondergang.

Compagnies maritimes des

calanques – Op de hoek van de quai du Port en de quai de la Fraternité - 13001 Marseille - ☎ 04 91 33 36 79 - www.calanques-if.com - april-okt.: dag., de

rest van het jaar: schoolvak. en week-ends. U kunt kiezen uit drie boottochten: de baai van Marseille en Château d'If (1¼ u, € 16, inclusief toegang tot het kasteel), de zes belangrijkste calanques (2 u, € 25) en alle twaalf calanques (3 u, € 30). Sommige boten zijn geschikt voor personen met een beperking.

VERTREK VANUIT CASSIS

Les bateliers de Cassis – Quai St-Pierre - 13260 Cassis - ☎ 06 86 55 86 70 - www.calanques-cassis.com - boottocht door drie calanques (Cassis-en-Vau, 45 min., € 17, kind. € 10), door vijf calanques (Cassis-Devenson, 1 uur, € 20, kind. € 14), door acht calanques (Cassis-Morgiou, 1½ u, € 23, kind. € 17) of door negen calanques (Cassis-Sormiou, 2 uur, € 28, kind. € 19) mogelijk.

Deelsteps en elektrische deelfietsen

In het centrum van Marseille is een systeem met deelsteps en elektrische deelfietsen beschikbaar. Download de app Lime op uw smartphone. De startkosten bedragen € 1, daarna betaalt u € 0,20 per minuut dat u de step of fiets gebruikt.

Duiken

Marseille bezit uitstekende duikplekken, ook al is de zee hier niet diep. Ideaal voor niet-ervaren duikers. Maar ook ervaren duikers komen hier graag

duiken omdat de bodem er zoveel bijzonders te bieden heeft, vooral rond de **Archipel de Riou** en de **Frioul-archipel**. Tot de beste plekken behoren de Grotte à Corail, aan de zuidkant van het eiland Maïre. Het water is er ongeveer 15 m diep en u ziet er schitterend rood koraal, een zeldzaamheid in de Middellandse Zee.

U kunt ook duiken naar **scheepswrakken**, onder andere dat van de Chaouen, een Marokkaans vrachtschip dat vastliep op het île du Planier (voor de kust van Marseille), de Drôme, waarvan het wrak 51 m diep ligt, en de pakketboot Liban die in 1903 voor het île Maïre verging.

Vertrek vanuit Marseille of de calanques.

© R. Dirscher/Look/Photonstop

Bij het île du Planier kunt u duiken naar scheepswrakken.

MARSEILLE

GRASM – 35 espl. du Pharo - 83 - ☎ 04 91 59 37 00 - www.grasm-plongee.com. Vlak bij de Vieux-Port (in een kleine baai bij het Pharo), lokt vooral liefhebbers van onderwaterarcheologie. Iedereen is welkom. Waterdoop (€ 55).

CASSIS

Cassis Calanques Plongée – 3 r. Michel Arnaud - ☎ 06 71 52 60 20 - www.cassis-calanques-plongee.com. Deze duikclub is gevestigd aan de haven en biedt duikexcursies voor alle niveaus, waterdopen (€ 70) en cursussen.

CÔTE BLEUE

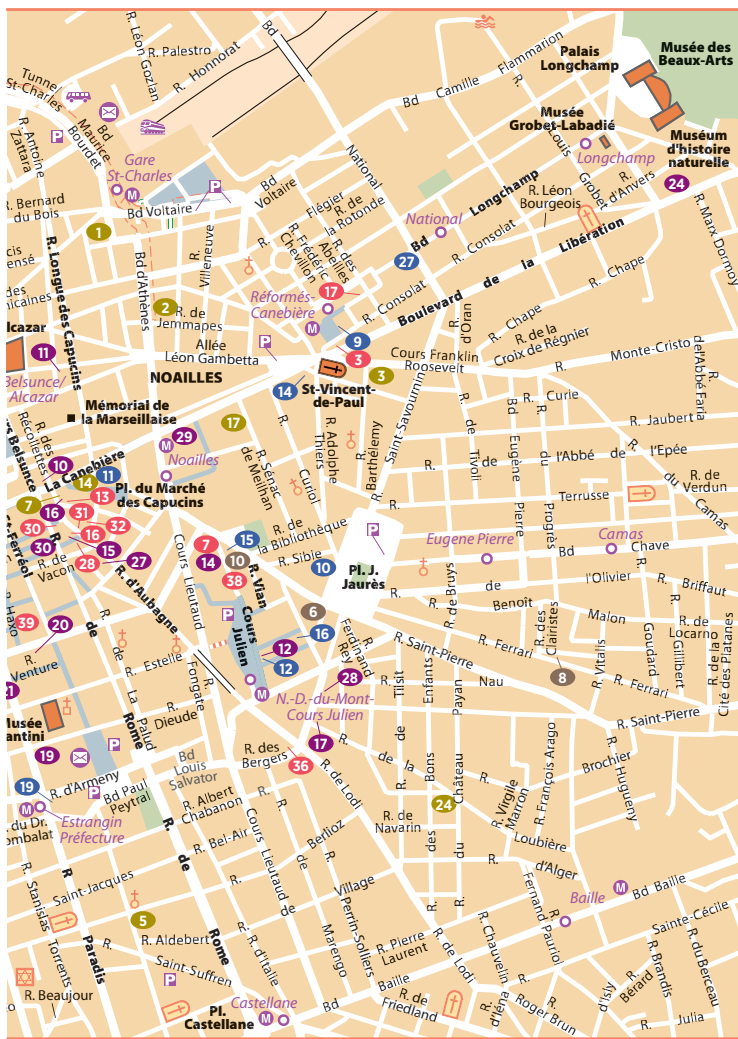
Aqua-Évasion – Quai P. Malleville (in de haven, steiger 1) - 13620 Carry-le-Rouet - ☎ 06 12 54 10 99 - www.aqua-evasion.com. Bij deze duikclub kunt u terecht voor waterdopen (vanaf € 70), duikinitiaties, duikcursussen en duikexcursies.

Fietsen

LE VÉLO

Marseille beschikt over een systeem van stadsfietsen. Houd er rekening mee dat de straten niet vlak zijn en dat de fietsenstallingen soms leeg zijn, maar het is een leuke, handige en goedkope manier om de stad te bezichtigen. Minpunt is dat er weinig fietspaden in de stad zijn. In afwachting van een fietspad langs de Corniche, de grote droom van velen, zit er niets anders op dan voorzichtig te zijn!

Info en tarieven – www.marseille.fr en www.levelo-mpm.fr (alleen voor abonnees) - 130 fietsenstallingen verspreid over de stad - dag en nacht

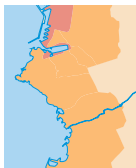

UIT ETEN			
L'Abri.....	41	Le Comptoir d'Endoume	21
Les Arcenaulx.....	2	Copperbay	29
Le Bar à Pain	17	Cup of Tea	7
Bobolivo.....	14	Les Danaïdes	9
La Boîte à Sardine.....	3	Deep Coffee.....	28
Brasserie Les Fenêtres.....	29	Ego.....	12
Les Buvards.....	4	Le Glacier du Roi	8
Camion-Pizza Chez Papa	36	Longchamp Palace	27
La Cantinetta.....	7	OM Café	4
Le Carrousel.....	23	Les Pains de l'Opéra	18
La Charité Café	8	Pâtisserie d'Aix	13
Chez Loury	10	Au Petit Nice.....	10
Chez Sauveur	28	Plauchut.....	14
Chez Yassine	16	Le Poulpe Saint-Victor	22
Ciel	39	Torréfaction Noailles	11
Épicerie L'Idéal	32	Vanille Noire	5
Le Fémina.....	13	Verre à cruise.....	15
Les Halles de la Major	1	Le Waaw	16
Livingston	38		
Madame Jeanne	19	WINKELN	
Maison des Nines	31	Arterra	8
Mamma Cucina	5	Atelier du Corail	26
La Mercerie	30	Azul.....	31
Le Môle Passadat -		Boutique officielle de l'OM ..	10
La Cuisine	34	Casablanca.....	12
Le Môle Passadat -		Comme Avant.....	13
La Table.....	35	La Compagnie de	
Mouné.....	40	Provence.....	9
Nguyen-Hoang.....	9	Un été en vacances.....	3
Paule et Kopa	20	Four des Navettes	23
Placette	6	Histoire de l'oeil	17
Regards Café	33	Jiji, la palme d'or	27
Sylvain Depuichaffray.....	18	Librairie maritime La	
La Vieille Pelle	12	Cardinale.....	5
		La Maison du Pastis	1
		Maison Empereur	16
		Manon Martin	28
IETS DRINKEN		Le Marseillais.....	4
Bar de la Marine	1	Mary Jane	11
Bar Le Capian	6	Les Navettes des Accoules ..	6
Bar Le Dantès	23	Pain de Sucre	19
Café de l'Abbaye.....	20	Au Père Blaize	15
Café de la Banque	19	Puyricard	20
La Caravelle	2		
		Saladin.....	29
		Santons Marcel Carbonel	25
		Savonnerie de la Licorne	14
		Sessún.....	21
		Souk de Nour d'Egypte	30
		Sugar	22
		Les Toiles du Large	7
		Virginie Monroe	24
		UITGAAN	
		Baby Club	6
		Cité de la Musique	9
		Comédie Club Marseille	2
		La Criée.....	1
		Espace Julien.....	10
		Le Makeda.....	8
		Opéra de Marseille.....	13
		Le Pelle-Mêle.....	5
		Au Son des Guitares	12
		Trolleybus.....	4
		OVERNACHTEN	
		Alex Hotel.....	1
		L'Arrière-Boutique.....	7
		B&B Joliette.....	23
		Hôtel Azur	3
		Hôtel C2	8
		Hôtel Edmond Rostand.....	5
		Hôtel Hermès	6
		Hôtel Mercure Marseille	
		Canebière Vieux-Port	14
		Hôtel La Résidence	
		du Vieux-Port	15
		Hôtel Vertigo Vieux-Port.....	18
		Intercontinental	
		Hôtel-Dieu.....	21
		Mama Shelter	24
		Novotel Vieux-Port	10
		Pension Edelweiss	2
		Radisson Blu Hôtel	13
		Le Ryad Hôtel	17

DE VIEUX-PORT ★★ EN HET MUCEM ★★ ★★

De Vieux-Port! Boten op het water, uitgestrekte voetgangersgebieden en terrasjes in de zon met op de achtergrond het silhouet van de Notre-Dame de la Garde, het is een bekend beeld van Marseille. Hier ontstond de stad trouwens. De Phocaeërs meerden er in 600 v.Chr. aan en stichtten een stad. 2600 jaar later is de 'oude haven' nog altijd het kloppende hart van Marseille, waar gezinnen langs de kade flaneren, nachtbrakers de bars bevolken en evenementen veel bezoekers lokken. Achter aan de quai du Port verheft zich trots het MUCEM.

► **Bereikbaarheid:** Vieux-Port, La Joliette, T2 République-Carnot of Joliette.

Detailkaart blz. 28-29. Uitneembare vouwkaart C-D1-3.

► **Aanrader:** Wilt u van de zon genieten op een terras langs de quai du Port? Bezoek de buurt dan 's ochtends, want 's middags staan de terrassen in de schaduw. De buurt tussen de Vieux-Port en het MUCEM is ideaal om een fietstocht te maken. Maak gebruik van de stadsfietsen (blz. 16) en onthoud dat de boulevard langs het water voorzien is van een fietspad, veeleer een zeldzaamheid in Marseille! 'De beste adressen', blz. 76, 86, 91, 97 en 100.

Quai de la Fraternité

De quai de la Fraternité heette eerst quai des Augustins, dan quai Impérial en nog later quai de la Fraternité. In 1915 kreeg ze de naam quai des Belges, maar sinds 2003 draagt ze opnieuw de naam quai de la Fraternité. Toch blijven veel inwoners de kade 'quai des Belges' noemen.

Als u met de metro aankomt in deze wijk, dan komt u meteen terecht op de drukke **vismarkt** in de Vieux-Port (*elke ochtend*). Dit is vast het enige metrostation in Frankrijk waar u de zee kunt ruiken! Voor de drukbezochte kraampjes staat het **spiegelplafond** dat Norman Foster en Michel Desvigne

ontwierpen (blz. 24). Deze twee architecten werkten ook mee aan de renovatie van de Vieux-Port (2013). Vanaf daar kunt u een blik werpen op het bos van masten op het water. Daartussen vaart de legendarische **Ferry Boat** (blz. 33). Aan deze kade vertrekt ook de waterbus naar Pointe-Rouge en L'Estaque en u kunt er een boottocht maken naar de Frioul-archipel en het Château d'If (blz. 64).

Als u met uw rug naar de Vieux-Port gekeerd staat, ziet u aan het begin van de rue de la République en aan de rue des Augustins de **Église Saint-Ferréol** met haar renaissancegevel die in 1804 werd gerenoveerd.

Quai de Rive-Neuve

Deze kade dankt haar naam aan het feit dat de zandplaat die hier ooit lag, pas laat in gebruik werd genomen als kade. Nu wordt 'de nieuwe oever' omzoomd door mooie neoklassieke panden.

Let tegenover de **place aux Huiles** op de buste van operettezanger **Vincent Scotto**. U kunt het zich nu misschien nog moeilijk voorstellen, maar hij was voor de jeugd in de jaren 1930 net zo belangrijk als de plaatselijke band IAM (**G blz. 117**) dat was in de jaren 1990!

Théâtre de la Criée

De ivoorkleurige, gerestaureerde gevel met de rode letters in het midden van de kade valt van ver op. Het

theater (**G blz. 97**) werd hier ondergebracht nadat de visafslag (*criée*) naar L'Estaque werd overgebracht. Het theater bouwde een stevige reputatie op onder leiding van Marcel Maréchal (1981-1994). Macha Makeïeff leidt het theater sinds 2011.

Fort Saint-Nicolas

Voorbij het sleepbassin begint de boulevard Charles-Livon. De laan werd in de 19de eeuw dwars door het Fort Saint-Nicolas aangelegd. Aan de rechterkant ligt het laaggelegen deel (*eigendom van het leger*), links kunt u de trappen oplopen naar het hooggelegen park (*het Office de tourisme organiseert rondleidingen*), waar u een mooi **uitzicht**★ hebt op de Vieux-Port. Net zoals

Vanaf de overkant van de Vieux-Port hebt u een mooi uitzicht op de gevel van het Théâtre de la Criée.

het Fort Saint-Jean (📍 blz. 34) aan de andere kant van de Vieux-Port werd dit fort gebouwd door Lodewijk XIV. Hij bouwde de forten niet om de stad te beschermen, wel om de inwoners in bedwang te houden!

Ferry Boat

📍 04 91 91 45 62 - www.rtm.fr/ferry-boat - dag. 7.30-20.30 u - de veerboot vaart niet tijdens de mistral - € 0,50. De legendarische boot *César* vaart tussen de quai de Rive Neuve en het stadhuis. De korte boottocht (u legt slechts 283 m af!) is leuk, goedkoop en vooral handig, want anders moet u 800 m lopen om van de ene naar de andere kade te komen. Dat is mooi meegenomen, vooral in de zomer als het broeierig heet is in de stad.

Quai du Port

Deze buurt werd in 1943 door de nazi's gebombardeerd onder het voorwendsel dat het er ongezond zou zijn (📍 *Mémorial des Déportations*, blz. 34), vandaar dat slechts enkele gebouwen uit het verleden bewaard zijn gebleven. Een van die gebouwen is het stadhuis. Het wordt omringd door gebouwen met zuilengalerijen, die na de oorlog werden gebouwd door **Fernand Pouillon** (1912-1986). Aan deze kade kunt u met een motorbootje vertrekken voor een boottocht naar de calanques (📍 blz. 14).

Hôtel de Ville

Vouwkaart D2

Het stadhuis is een van de weinige gebouwen die de bombardementen van de Duitsers in 1943 doorstonden. Op

de gevel in Provençaalse barokstijl ziet u boven de hoofdingang het koninklijk wapenschild. Het is een afgietsel van een werk van **Pierre Puget**, een beeldhouwer uit Marseille (📍 blz. 117).

Musée des Docks romains ★

10 pl. Vivaux - 📍 04 91 91 24 62 - musees.marseille.fr - di.-zo. 9.00-18.00 u - gratis toegang.

Een bezoek aan dit museum is een absolute aanrader als u houdt van de klassieke oudheid, want u maakt er kennis met de Romeinse handelspakhuizen vol *dolia* (grote, aardewerken vazen) uit de 1ste-3de eeuw. De voorwerpen werden na de oorlog ontdekt bij de heraanleg van de Vieux-Port. Het zijn unieke vondsten: gelijkaardige voorwerpen werden alleen nog in de haven van Ostia teruggevonden. Een grote maquette toont hoe het er in de Romeinse tijd uitzag en u ziet veel voorwerpen die aantonen hoe belangrijk Marseille in de oudheid was op het vlak van zeevaart en handel. U ziet onder andere keramiek, metalen voorwerpen, amforen, Romeinse weegschalen en munten.

MUCEM ★★★

Toegankelijk via het Fort St-Jean (201 quai du Port), via de voetgangersbrug vanaf het plein voor de *Église St-Laurent* (esplanade de la Tourrette) en via de esplanade du J4 (achter de Villa Méditerranée) - 1 esplanade du J4 - 📍 04 84 35 13 13 - www.mucem.org - ♿ - juli-aug.: wo.-ma. 10.00-20.00 u; mei-juni en sept.-okt.: wo.-ma. 10.00-19.00 u; de rest van het jaar: wo.-ma. 10.00-18.00 u - € 11 (-18 jaar

en 1ste zo. van de maand gratis toegang), gezinskaartje € 18 (max. 2 volw. + 5 kind.) - audiogids € 3,50.

😊 Alleen voor de tentoonstelling moet u betalen, de toegang tot het complex zelf is gratis.

Sinds de opening in 2013 is het **Musée des Civilisations de l'Europe et de la Méditerranée** de belangrijkste culturele trekpleister in Marseille. Het museum beslaat twee gebouwen: het oude Fort Saint-Jean (17de eeuw) en een hedendaags gebouw, een kubus in zwart beton met daaromheen een soort net van beton. Het gebouw werd ontworpen door de architect **Rudy Ricciotti**. De twee gebouwen zijn met elkaar verbonden via een indrukwekkende loopbrug, met een schitterend uitzicht op de kaden. Alleen al voor de buitenkant is het museum een bezoek waard. Het complex omvat terrassen met uitzicht, gewelfde doorgangen, zuilengalerijen en vestingmuren. Binnen krijgt u een overzicht van de beschavingen en volkstradities in Europa en het Middellandse Zeegebied vanaf het ontstaan tot nu. Het spectaculaire contrast tussen de twee gebouwen komt het beste tot uitdrukking als u eerst het oude gedeelte bezoekt en dus binnengaat via het Fort Saint-Jean. Er is nog een ingang aan de kant van Le Panier, via de loopbrug over de boulevard du Littoral.

FORT SAINT-JEAN

Een mooie, overwelfde trap leidt naar de **Galerie des Officiers** (wachterszaal). Bekijk er de film over de geschiedenis van dit militaire complex dat in de 17de eeuw werd gebouwd in opdracht van Lodewijk XIV (<https://www.mucem.org/>

programme/exposition-et-temps-forts/lhistoire-du-fort-saint-jean). Vervolgens kunt u op de gezellige **place d'Armes** even rusten in leunstoelen. Verken dan het hele complex, langs weergangen en de **Jardin des Migrations**, waar u een mooi uitzicht hebt op de Vieux-Port. In twee zalen worden **tijdelijke tentoonstellingen gehouden**, één over mediterrane hedendaagse kunst (in het gebouw Georges-Henri Rivière), een andere over volkskunst en -tradities (gebouw G, place du Dépôt).

BÂTIMENT DU J4

Steek de indrukwekkende, 135 m lange, **betonnen loopbrug** over het dok over. Het moderne gebouw kreeg dezelfde naam als het dok. Op het **dakterras** bevinden zich twee restaurants. Op de 1ste verdieping worden in twee immense zalen tijdelijke tentoonstellingen gehouden. Op de begane grond is de **Galerie de la Méditerranée** gewijd aan de pijlers van de beschaving in het Middellandse Zeegebied, namelijk landbouw, monotheïstische godsdiensten, staatsburgerschap en reizen. U ziet er veel kunstwerken, voorwerpen en meubelen.

Mémorial des Déportations

Espl. de la Tourette - ☎ 04 91 55 36 00 - musees.marseille.fr - di.-zo. 9.00-18.00 u - gratis toegang.

In een voormalige bunker wordt de herinnering levendig gehouden aan de razzia van 22 januari 1943 waarbij 804 joden naar het vernietigingskamp Sobibór in Polen werden gedeporteerd. Niemand keerde terug. Enkele dagen later kondigde de leider van de Gestapo in Frankrijk, Karl Oberg, aan dat de

UIT ETEN

Marseille is een fijnproeversstad! Meer en meer jonge chefs steken klassieke gerechten uit Marseille en de Provence in een nieuw jasje. Ze verzoenden zo de stad met de hedendaagse gastronomie, die lange tijd werd geweerd van de kaden van de Vieux-Port. Aan lokale specialiteiten geen gebrek: vis en schaaldieren (het bekendste gerecht is nog altijd de bouillabaisse – **C** *kader blz. 82*). Daarnaast is de internationale gastronomie (vooral dan die van Corsica, het Verre Oosten en Afrika) goed vertegenwoordigd en natuurlijk zijn er veel pizzeria's en u ziet overal in de stad eetkraampjes met pizza's. Marseille ligt op een kruispunt van gastronomische invloeden. Reserveer bij voorkeur 24 uur vooraf, vooral voor het diner. **C** 'Meer weten over Marseille/À la carte', blz. 111.

C Onderstaande adressen vindt u terug op de **uitneembare vouwkaart** aan de binnenzijde van het omslag; zoek het overeenkomstige nummer (bv. **1**). De aanwijzingen in het rood verwijzen eveneens naar deze kaart. De meeste adressen staan ook aangeduid op de detailkaart van de verschillende wijken.

De Vieux-Port en het MUCEM

Detailkaart blz. 28-29

MINDER DAN € 15

5 **Mamma Cucina** – **D2** - 23 r. des Repentis - **M** Vieux-Port (dan nog 15 min. lopen) - **📞** 06 59 53 51 82 - dag. 10.00-23.00 u - dagschotel

€ 10,50. Een klein, gezellig restaurant aan het begin van Le Panier, vlak bij de Cathédrale de la Major. U eet er huiselijke kost volgens de Corsicaanse en Italiaanse traditie, zoals cannelloni, vegetarische gerechten en fiadone. Ook glutenvrije gerechten verkrijgbaar.

TUSSEN € 15 EN € 30

1 **Les Halles de la Major** – **C2** - 12 quai de la Tourette - **bus** 82 of **M** Joliette - **📞** 04 91 45 80 10 - www.les-halles-de-la-major-restaurant-marseille.com - ma.-vr. 9.00-14.45 u - gerechten vanaf € 12. Deze hippe markthal onder de gerenoveerde gewelven van de Cathédrale de la Major biedt eetkramen, cafés en restaurants. Een goed adres voor een kleine hap die u uit het vuistje eet op het zonnige terras met uitzicht op het MUCEM.

6 **Placette** – **D2** - 22 r. de la Guirlande - **tram** T2 République of **M** Colbert of Vieux-Port - **📞** 09 83 53 83 41 - www.placette-marseille.com - di. 10.00-15.00 u, wo.-za. 10.00-24.00 u, zo. 12.00-16.00 u - gerechten € 13,50/19. Dit gezellige restaurant is gelegen aan een rustig, schaduwrijk pleintje vlak bij het plein voor het stadhuus. Op het menu staan marktgebonden gerechten met mediterrane smaken.

33 **Regards Café** – **C2** - Av. Vaudoyer - **bus** 82 of **M** Joliette (dan nog 15 min. lopen) - **📞** 04 96 17 40 45 - www.museeregardsdeprovence.com - di.-zo. 10.00-18.00 u - **♿** - menu's € 26,50/33,50. De mooie

cafeteria op de 2de verdieping van het Musée Regards de Provence (C blz. 36) biedt uitzicht op J4, het MUCEM en de Villa Méditerranée. De eetzaal is licht, strak en toch knus ingericht. Mooi terras. Brasseriegerechten en snacks.

34 Le Môle Passédat - La Cuisine – C2 - 1 espl. du J4 - bus 82 of M Vieux-Port (dan nog 10 min. lopen) - ☎ 04 91 19 17 80 - www.le-molepassedat-restaurant-marseille.com - ♿ - di.-wo. en zo. 's middags, ma., do.-za. 's middags en 's avonds - menu's € 23/30. Driesterrenchef Gérald Passédat van Le Petit Nice (C blz. 83) leidt ook de restaurants van het MUCEM, waaronder de grote kantine op de bovenste verdieping. Daar kunt u terecht voor een buffet en mediterrane brasseriegerechten. Vanaf het terras hebt u schitterende uitzichten.

De andere restaurants op het terrein van het MUCEM zijn: het **Café du Fort St-Jean** met bistrogerechten (wo.-ma. 12.00-19.00 u, vr. tot 22.00 u), **Le Kiosque** voor snacks (op de begane grond van het museum - do.-ma.) en **Le Môle Passédat - La Table** (C hierna). **12 La Vieille Pelle** – D2 - 39 av. St-Jean - M Vieux-Port - ☎ 04 91 90 62 00 - di.-za. 12.00-14.30 u en 20.00-23.00 u - gerechten € 15-30. Een gevestigde waarde in Marseille, reserveren is aanbevolen. Er staan vooral Italiaanse gerechten op de kaart, zoals cannelloni met rundvlees, gnocchi met worst en uiteraard tiramisu.

MEER DAN € 50

29 Brasserie Les Fenêtres – D2 - 1 pl. Daviel - M Vieux-Port - ☎ 04 13 42 42 40 - marseille.intercontinental.com/les-fenêtres/ - dag.

Restaurant Mamma Cucina biedt Corsicaanse en Italiaanse gerechten.

DE MARSEILLANEN

Elke gemeenschap een wijk

Marseille is al sinds het begin van de 19de eeuw een transitstad. Bijna iedereen die Frankrijk over zee bereikt, komt nu eenmaal in Marseille aan. Daardoor ontstond in de loop der tijd een patchwork van goed of minder goed georganiseerde gemeenschappen, vaak met enkele onderverdelingen, een eigen karakter en eigen trepunten. Marseille straalt een kosmopolitische sfeer met een mediterrane toets uit. De Algerijnse gemeenschap telt ongeveer 100.000 leden, er zijn ongeveer 80.000 inwoners van Corsicaanse of Armeense afkomst en 60.000 zijn afkomstig van de Comoren. Daarnaast leven er Marokkanen, Tunesiërs en een minderheid Senegalezen, Chinezen en Malinezen. De overheersing van een bepaalde gemeenschap in een bepaalde wijk nam in de loop der tijd wel af, maar de band verdwijnt toch nooit helemaal. Zo zou je Le Panier de wijk van de Corsicanen kunnen noemen, Belsunce is Klein-Algerije, La Belle de Mai is van de Italianen, Les Pieds-Noirs van de Spanjaarden, de boulevard des Grands-Pins is Klein-Armenië en de inwoners van de Comoren wonen vooral in de wijk rond het Parc Kallisté.

Een religieus mozaïek

Volgens de laatste tellingen van het INSEE (bureau voor economie en

statistiek) is een meerderheid van de 858.000 inwoners van Marseille katholiek (ongeveer 500.000), daarnaast zijn er 150.000 tot 200.000 moslims, 80.000 Armeniërs, 70.000 joden, 20.000 protestanten en 3000 boeddhisten. Deze cijfers zijn uiteraard slechts voorzichtige benaderingen, maar ze weerspiegelen wel de religieuze diversiteit in Marseille.

Er zijn zelden conflicten tussen de verschillende gemeenschappen in de stad, maar af en toe zijn er wel. Na een van die conflicten werd 'Marseille Espérance' opgericht, een oecumenische beweging onder de hoede van het stadsbestuur, waarin de leiders van de verschillende gemeenschappen vertegenwoordigd zijn.

858.000 inwoners en nog één en nog één...

Dit mozaïek verandert voortdurend, want ook de laatste jaren blijven nieuwe inwoners toestromen. Deze vaak jonge stedelingen vestigen zich vooral in de wijk Vieux-Port en vormen intussen 11,3 procent van de bevolking. Ze werden aangetrokken door het goede leven in de stad, door de steeds betere mogelijkheden om te telewerken en de 'TGV-Méd'.

De stad die midden in de agglomeratie Aix-Marseille Provence met meer dan 1,8 miljoen inwoners ligt, blijft zo nieuwe inwoners lokken.

BEROEMDE PERSONEN

Pierre Puget

Deze schilder, beeldhouwer en architect (1620-1694) werd geboren in Le Panier en kende voor zijn tijd een bijzondere carrière. Hij werd ook wel de 'Franse Michelangelo' genoemd. Hij liet zijn sporen na in Parijs, Rome, Genua, Florence en natuurlijk Marseille, vooral in de Vieille Charité, zijn meesterwerk (📍 blz. 40). Er is een zaal aan hem gewijd in het Musée des Beaux-Arts (📍 blz. 48).

César

César Baldaccini werd in 1921 in Marseille geboren en stierf in 1998 in Parijs. Deze beeldhouwer was vooral onder zijn voornaam bekend. Zijn naam valt nog elk jaar als de filmprijzen worden uitgereikt in Parijs: 'En de César gaat naar...'. Het grote publiek kent de beeldhouwer vooral van zijn beelden met geperste autowrakken. U kunt een van zijn beeldhouwwerken, een gigantische duim, op de rotonde voor het MAC bewonderen. In dat museum worden bovendien nog meer werken van hem tentoongesteld (📍 blz. 61).

Fernandel

Fernand Contandin (1903-1971) groeide op in Marseille. Hij beleefde een glorieus tijd in Parijs en woonde na de oorlog in Carry-le-Rouet, aan de Côte Bleue ten westen van Marseille. Hij speelde in films van Marcel Pagnol en vele andere regisseurs. *Ugolin*, *Ali Baba*, *La Vache et*

le Prisonnier en vooral zijn *Don Camillo*-films staan in het collectieve geheugen gegrift.

IAM

Vijf Marseillanen richtten in 1989 deze band op om het beeld van Marseille als stad van rappers te versterken. Hun grootste succes, *L'École du micro d'argent* (1997), maakte hen wereldwijd bekend. De vijf hebben ieder een solo-carrière, maar duiken af en toe samen de studio in om een nieuw album op te nemen. Hun laatste album, *Rimes essentielles*, dateert van 2021. Veel jongeren traden in hun voetsporen, de ene al met meer succes dan de andere. Enkele bekende namen zijn: Psy 4 de la Rime, Fonky Family en Jul.

Jean-Claude Izzo

25 jaar na de bloeiperiode van de French Connection stak schrijver Jean-Claude Izzo (1945-2000) de Marseillaanse detective in een nieuw jasje. Izzo werd geboren in Marseille en wierp zich op de journalistiek voor hij zich waagde aan het schrijven van poëzie en romans. Hij brak echt door in 1995 met *Teringzooi*, een donker verhaal dat zich afspeelt in Marseille en het eerste deel vormt van een trilogie (*Chourmo* verscheen in 1996, *Solea* in 1998) over Fabio Montale.

Andere beroemde personen: Marcel Pagnol (📍 blz. 115), Zinedine Zidane (📍 blz. 107).

Vertaling	Anja De Lombaert
Omslagontwerp	Keppie & Keppie
Omslagfoto	Sergii Figurnyi/Shutterstock
Foto's achterplat	B. Gardel/hemis.fr - B. Gardel/hemis.fr - jmbrasseur/ Getty Images Plus
Ontwerp binnenwerk	Keppie & Keppie
Oorspronkelijke titel	Le Guide Vert Week&GO Marseille
Oorspronkelijke uitgever	Michelin, Parijs
Directie	Natacha Brumard
Uitgevers	Natacha Brumard, Sandrine Favre (Michelin), Lieven Defour (Lannoo)
Redactie	Christine Barrely, Anne Duquenoy, Sandrine Favre, Stéphanie Harounyan, Guylaine Idoux, Marion Liautaud
Cartografie	Theodor Ceparaga, Gabriel Dragu, Costina-Ionela Lungu Stadskaarten: © MICHELIN 2021 en © 2006-2018 TomTom. This material is proprietary and the subject of copyright protection, database right protection and other intellectual property rights owned by TomTom or its suppliers. The use of this material is subject to the terms of a license agreement. Any unauthorized copying or disclosure of this material will lead to criminal and civil liabilities.
Met dank aan	Véronique Aissani, Dominique Auclair, Marion Capera, Cristian Catona, Carole Diascorn, Hervé Dubois, Bogdan Gheorghiu, Pascal Grougon, Maria Simonet

© Cartografie: Michelin

© Nederlandse tekst: Uitgeverij Lannoo, nv, Tiel, 2023

Het redactieteam heeft de grootste zorg besteed aan de samenstelling en de controle van deze gids. Maar omdat de gegevens voortdurend gewijzigd worden, moet de praktische informatie (prijzen, adressen, bezoeken, telefoonnummers, bezienswaardigheden, internetadressen...) worden beschouwd als een aanwijzing. Het is dan ook best mogelijk dat bepaalde info bij het verschijnen van deze gids niet helemaal correct of volledig is. Wij kunnen daar niet verantwoordelijk voor worden gesteld. Deze gids bestaat voor en door u; u bewijst ons dan ook een grote dienst door eventuele tekortkomingen of vergissingen te melden. Aarzel niet om ons uw opmerkingen en suggesties over de inhoud van deze gids mee te delen. Bij een eerstvolgende bijgewerkte editie zullen wij daar rekening mee houden.

Contactadres	De Groene Reisgids Uitgeverij Lannoo Kasteelstraat 97 B-8700 Tiel degroenereisgids@lannoo.be	De Groene Reisgids Uitgeverij Terra Lannoo bv Postbus 23202 1100DS Amsterdam Zuid-Oost info@terralannoo.nl
---------------------	--	--

www.lannoo.com

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

D/2023/45/149 - NUR 512 - ISBN 978-94-014-8901-0